

Vastine

19.11.2025

VN/1088/2025

VN/1088/2025-OKM-131

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Vastine sivistysvaliokunnalle

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa täydentävänä vastineenaan koskien ehdotettuja lukuvuosimaksuja toiselle asteelle seuraavaa.

Vaikutukset lukiokoulutuksen järjestämiseen

Useassa lausunnossa esitettiin huoli lukuvuosimaksujen käyttöönoton vaikutuksista lukiokoulutuksen alueelliseen saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Muun muassa Kuntaliitto toteaa, että lukuvuosimaksujen säätämisen vaikutuksen kohdistuvat hyvin eri tavoin eri koulutuksen järjestäjiin ja erityisesti lukiokoulutuksessa ehdotus voi heijastua joidenkin koulutuksen järjestäjien edellytyksiin järjestää lukiokoulutusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö viittaa hallituksen esitykseen ja toteaa, että pienemmillä paikkakunnilla ja syrjäisemmillä seuduilla asuvilla nuorilla on oikeus lukiokoulutukseen, jotta kansalaisten sivistykselliset oikeudet voidaan turvata koko maassa. Opiskelijamäärältään pienten lukioiden rahoitusta koskevia säännöksiä muutettiin joulukuussa 2024, kun eduskunta hyväksyi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain muutoksen, joka vaikuttaa lukiokoulutuksen rahoitusperusteisiin. Muutoksella vahvistettiin syrjäisillä seuduilla sijaitsevien opiskelijamäärältään pienimpien koulutuksen järjestäjien rahoituksellista asemaa. Opiskelijamäärällä on vaikutus lukiokoulutuksen yksikköhintaan siten, että yksikköhinta nousee opiskelijamäärän vähentyessä. Tämänkaltaisella rahoitustavalla pyritään turvaamaan väestöltään vähäisten syrjäisten seutujen lukioita, joiden opiskelijamäärät ovat pieniä. Kuntien on mahdollista myös kehittää eri kunnissa toimivien oppilaitosten välistä yhteistyötä esimerkiksi opetushenkilöstön työpanoksen jakamisessa.

Väestönkehityksellä tulee olemaan vaikutuksia useisiin kuntiin ja siellä järjestettävään perusopetukseen ja toisen asteen koulutukseen. Perusopetuksen osalta asiaa käsitellään opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa työryhmässä, jonka toimeksiantona on valmistella ratkaisuesityksiä väestönkehityksen tuomiin haasteisiin perusopetuksen järjestämisessä.

Vaikutukset osaavan työvoiman saatavuuteen ja kansainvälisten opiskelijoiden määrään

Useissa lausunnoissa esitetään huoli osaavan työvoiman saatavuudesta Suomessa tulevaisuudessa. Useissa lausunnoissa (esimerkiksi opiskelijajärjestöt, Suomen yrittäjät) esitettiin huoli kansainvälisten opiskelijoiden määrän vähenemisestä ja sen vaikutuksista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö viittaa hallituksen esitykseen ja toteaa, että korkeakouluissa lukuvuosimaksujen säätämällä ei ollut pitkäkestoista vaikutusta opiskelijoiden määrään. Lukuvuosimaksujen periminen koulutuksesta on kansainvälisesti yleistä. Toisen asteen koulutusta on markkinoitu kansainvälisesti usein nimenomaan Suomen koulutuksen maksuttomuudella. Jatkossa markkinoinnissa olisi hyödynnettävä muita koulutuksen vetovoimatekijöitä kuin sen maksuttomuutta. On myös huomioitava, että lukuvuosimaksut eivät ole ainoa tekijä, joka vaikuttaa Suomen vetovoimaisuuteen

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

opiskelumaana. Merkityksellisiä ovat laadukkaan koulutuksen ja turvallisen yhteiskunnan lisäksi esimerkiksi maahantuloa ja sen ehtoja koskeva sääntely. Ammatillisessa koulutuksessa on myös huomioitava, että Suomessa on jo tällä hetkellä kolmansista maista tulevia opiskelijoita, jotka tosiasiallisesti maksavat opinnoistaan (tilauskoulutuksen opiskelijat). Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että ammatillisen koulutuksen budjettiperusteinen rahoitus tarkoittaa, että kansainvälisten opiskelijoiden kouluttaminen julkisella rahoituksella vähentää suomalaisten ja Suomessa vakituisesti asuvien henkilöiden koulutusmahdollisuuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa edelleen, ettei alaikäisten opiskelijoiden houkuttelu kolmansista maista toisen asteen opintoihin ole suositeltavaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön tietoon on tullut eri viranomaisilta ongelmatilanteita, jotka liittyvät kolmansista maista Suomeen opiskelutarkoituksessa tullessiin alaikäisiin nuoriin. Huolta on erityisesti herättänyt alaikäisten nuorten selviytyminen Suomessa ilman huoltajia, jotka Suomen lain nojalla käyttävät rinnakkaista puhevaltaa lapsen asioissa. Alaikäisillä, ilman huoltajaa Suomessa asuvat nuoret ovat kohonneessa riskissä joutua haavoittuvaan asemaan. Esimerkiksi valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ovat lausunnoissaan kiinnittäneet huomiota ilmiön ongelmallisuuteen.

Esityksen mukaan ammatillisessa koulutuksessa työperusteisella oleskeluluvalla oppisopimuskoulutukseen saapuvat opiskelijat eivät olisi lukuvuosimaksuvelvollisia. Esitetyn sääntelyratkaisun arvioidaan mahdollisesti lisäävän oppisopimuskoulutusta työvoimapula-aloilla. Lisäksi ehdotuksen arvioidaan lisäävän koulutustarjonnan suuntaamista työvoimapulasta kärsiville aloille, mikä parantaa valmistuneiden sijoittumista Suomen työmarkkinoille opintojen jälkeen. Kolmansista maista tulevien opiskelijoiden määrän arvioidaan vähenevän niillä aloilla, joilta on vaikea työllistyä tai joille ei ole saatavissa saatavuusharkintaan perustuvaa työntekijän oleskelulupaa.

Lukiokoulutukseen pääsääntöisesti alaikäisenä saapuneiden opiskelijoiden jäämisestä Suomeen esimerkiksi jatko-opintoihin tai työllistymisestä opintojen jälkeen ei ole mahdollista tehdä luotettavia ennusteita. Lukiokoulutuksen tarkoituksena on siirtyä opiskelemaan pääsääntöisesti korkea-asteelle. Työelämään siirrytään vasta korkeakouluopintojen jälkeen. Etukäteen ei ole mahdollista ennustaa, jäävätkö opiskelijat Suomeen suorittamaan korkeakouluopintoja. Etukäteen ei myöskään ole mahdollista ennakoita, työllistyvätkö opiskelijat mahdollisten korkeakouluopintojen jälkeen Suomeen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että Suomeen opiskelemaan tulo ei ole työperäistä maahanmuuttoa. Maahantulon tarkoitus on tuolloin opiskelu, ei työnteko. Suomeen opiskelemaan tullut henkilö voi vapaasti hakeutua opintojensa jälkeen työskentelemään myös muualle Eurooppaan tai maailmalle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että ehdotetun sääntelyn vaikutuksia osaavan työvoiman saatavuuteen on alueellisesti ja valtakunnallisesti seurattava.

Lukuvuosimaksut ja koulutus kansalliskielillä

STKK Ry ihmettelee lausunnossaan, miksi korkeakoulutuksesta poiketen toisen asteen koulutuksessa lukuvuosimaksuja esitetään myös kansalliskielillä toteutettuun koulutukseen. Suomen Yrittäjät Ry toteaa lausunnossaan, että lukuvuosimaksullisuus tulisi rajata vain englanninkieliseen koulutukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö viittaa hallituksen esitykseen ja toteaa, että toisen asteen koulutukseen tullaan kolmansista maista pääsääntöisesti opiskelemaan kansalliskielillä korkeakouluista poiketen. Erityisesti lukiokoulutukseen tullaan opiskelemaan ainoastaan kansalliskielillä, sillä englanninkielinen lukiokoulutus, joka käynnistyy syksyllä 2026, ei ole mahdollista Suomeen opiskelutarkoituksessa tuleville kolmansien maiden kansalaisille. Näin ollen esityksen valtionaloudellisiin tavoitteisiin ei päästäisi, jos lukuvuosimaksut toisella asteella rajattaisiin englanninkieliseen koulutukseen.

Sallan kunnan lausunto

Sallan kunta katsoo lausunnossaan, että lukuvuosimaksuja koskeva esitys on EU:n yhdistelmälapadirektiivin (2011/98) vastainen. Lisäksi lausunnossa todetaan, että esitys on Euroopan ihmisoikeussopimuksen (mm. 14 artikla) ja Suomen perustuslain (6.2 §, 16.2 §, 22 §), Euroopan unionin perusoikeuskirjan ja EU:n tietosuoja-asetuksen vastainen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että ns. yhdistelmälapadirektiiviä on käsitelty hallituksen esityksen sivuilla 17-19 sekä 51-52. Ministeriö viittaa hallituksen esitykseen ja toteaa, ettei ehdotettu esitys ole ongelmallinen mainitun direktiivin kannalta. Lukuvuosimaksuja koskevan esityksen perustuslainmukaisuutta on käsitelty hallituksen esityksen kappaleessa 12 Suhde perustuslakiin ja säätämjärjestys. Ehdotus oppivelvollisuuden rajauksesta on myös käsitelty perustuslakivaliokunnassa

(PeVL 45/2025 vp), ja perustuslakivaliokunta piti ehdotusta perustuslain kannalta ongelmattomana. Ehdotettu oppivelvollisuuden rajausta liittyy kiinteästi ehdotettaviin lukuvuosimaksuihin.

Tiedonvaihto-oikeuksia koskevan ehdotuksen yhteensopivuutta tietosuoja-asetuksen kanssa käsitellään kappaleessa 7.3. Tiedonsaantioikeuksia koskevat säännöskohtaiset perustelut. Tiedonvaihto-oikeuksia koskevan ehdotuksen yhteensopivuutta perustuslain kanssa käsitellään puolestaan kappaleessa 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys. Opetus- ja kulttuuriministeriö viittaa näihin kappaleisiin ja toteaa, että ehdotus tiedonvaihto-oikeuksista on yhdenmukainen EU:n tietosuoja-asetuksen ja Suomen perustuslain kanssa.

Hakemusmaksu

AEL-Amiedu Oy (Taitotalo) ehdottaa lausunnossaan hakemusmaksun käyttöönottoa vastaavalla tavalla kuin korkeakouluissa.

Hallituksen esityksen valmistelua varten perustettu työryhmä harkitsi hakemusmaksujen käyttöönottoa kolmansista maista toiselle asteelle hakeutuville henkilöille. Korkea-asteella hakemusmaksut ovat tulleet käyttöön 1.1.2025 jälkeen alkaneisiin hakuihin ja alustavat arviot hakemusmaksujen käyttöönotosta ovat olleet myönteisiä. Opetus- ja kulttuuriministeriö tiedusteli hakemusmaksujen tarpeellisuudesta koulutuksen järjestäjiltä järjestämässään Webropol-kyselyssä. Hakemusmaksut keräsivät jonkin verran kannatusta, mutta saadun palautteen perusteella niiden käyttöönottoa ei pidetty erityisen tarpeellisena. Toisella asteella ei myöskään ole keskitettyä hakujärjestelmää kuten korkeakouluissa, vaan esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa kolmansista maista tulevat henkilöt hakevat jatkuvassa haussa olemalla suoraan yhteydessä koulutuksen järjestäjään. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että hakemusmaksujen käyttöönoton tarpeellisuutta on jatkossa hyvä harkita uudelleen.

Ehdotettujen muutosten seuranta

Useassa lausunnossa esitettiin, että lukuvuosimaksujen käyttöönoton vaikutuksia tulisi seurata niin ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö viittaa hallituksen esitykseen ja toteaa, että se tulee seuraamaan lukuvuosimaksujen käyttöönoton vaikutuksia sekä lukiokoulutuksen että ammatillisen koulutuksen saatavuuteen ja saavutettavuuteen sekä osaavan työvoiman saatavuuteen eri puolella maata.

Hallitusneuvos

Anna Kankaanpää

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Tiedoksi Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Westerholm
Opetus- ja kulttuuriministeriö, Heidi Backman
Opetus- ja kulttuuriministeriö, Petri Lempinen